

„Tűzre, vízre vigyázzatok...”

Tűzvédelmi nevelő-oktató program 4–14 éveseknek

Az 1996-os évben közel húszezer tüzeset jutott a tűzoltóság tudomására. A statisztikai adatokat elemezve megállapítható, hogy a tüzesetek magas számát évek óta nem az ipar területén alkalmazott veszélyes technológia elterjedése, hanem az átlagemberek tűzvédelmi ismereteinek hiányossága okozza. Magyarországon évente közel kétszáz ember, nemritkán gyermek veszti életét tüzeset következtében. Ha a tüzesetek adatait az épületek rendeltetése szerint vizsgáljuk, elgondolkodtató eredményt kapunk, hiszen az események több mint fele otthon jellegű létesítményben történik.

Világossá válik, hogy több gondot kell fordítani arra, hogy már gyermekkorban sajátítsuk el azokat az alapvető tűzvédelmi ismereteket, melyekkel elkerülhetők az ilyen tragédiák. A családok mindennapi tűzmelegelőzési gyakorlata általában nem tudatos, nem tervszerű, a mindenkori aktuális veszélyhelyzethez vagy annak elkerüléséhez kötődik. A gyerekek idejük nagy részét nem otthon töltik, szabadidejük eltöltésében egyre kevésbé ellenőrizhetők.

Az intézményes tűzvédelmi nevelés-oktatás szükségessége hosszú évek óta nagy feladatot jelent tűzoltóknak, pedagógusoknak egyaránt. A kilencvenes évek elejétől a BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága számos pályázattal, versennyel, video- és diafilmmel, játékos kiadvánnyal segítette az érdeklődő óvodákat, iskolákat. Országsszerte szerveződtek laktanya-látogatások, versenysorozatok. Az *Értékközvetítő és képességfejlesztő pedagógiai program* szerint tanulói diákok 1985 óta a harmadik osztályban foglalkoznak a tűzvédelemmel, tűzmelegelőzéssel.

Az 1996-ban hatályba lépett ún. tűzvédelmi törvény 22. §-a elrendelte, hogy *valamennyi* oktatási intézményben oktatni kell az általános és az egyes szakanyagokhoz kapcsolódó tűzvédelmi ismereteket. A mai oktatási rendszerben ezek rendszeres, tudatos teljesítése nem jellemző. E tudás nélkül azonban nem lehet érvényt szerezni az ezzel kapcsolatos állampolgári kötelezettségeknek.

Az időközben megjelent NAT – témánkkal kapcsolatban – konkrét fejlesztési követelményt két helyen kér (*Ember és társadalom* – 8. évfolyam végén az állampolgá-

ri ismeretek körében; *Ember és természet* – 6. évfolyam természetismereti részében, a kölcsönhatások és energiaváltozások körében). A *tűzmelegelőzési ismeretek* megszerzését, megtartását, a tűzjelzéssel, továbbá a tűzoltással kapcsolatos kötelezettségek megismerését szolgáló ismeretek, készség- és képességfejlesztési elemek csak *elszórva*, áttételesen jelennek meg.

A BM TOP Tájékoztatási és Társadalmi Kapcsolatok Főosztálya segítséget ajánl a közoktatási intézményeknek. Az óvodák számára *Tűzet viszek* címmel húsz oldalból álló képsorozat készült, melyet az óvodapedagógusok útmutató alapján dolgozhatnak fel. Az iskolák számára *Tűzre, vízre vigyázzatok...* címmel négy munkáltató füzet és egy tanári kézikönyv készült.

Célunk egyrészt a gyermekek életkorának megfelelő tájékoztatás, a figyelemfelkeltés, az óvatosságra intés, másrészt olyan készségek elsajátítása és olyan pozitív beállítódások megalapozása, amelyek az életet és környezetet kímélő magatartás kialakulásához, a személyes biztonság eléréséhez vezetnek.

Az anyagok összeállításánál mindvégig figyelembe vettük *Az óvodai nevelés országos alapprogramját* és a Nemzeti Alaptantervet is.

Egy-egy füzet két évfolyamra szól, így a helyi tantervekben könnyebben helyezhető el, akár megbontva, akár egy tömbben. A különböző témakörök bővülő terjedelemben, az életkori sajátosságoknak megfelelően jelennek meg bennük. A legfontosabb tudnivalók elsajátításához füzetenként legkevesebb nyolc elméleti és öt gyakorlati jellegű foglalkozás szükséges. Az egyes té-

mák az adott gyerekközösség jellegzetességeinek és a szükségleteknek megfelelően bármilyen sorrendben feldolgozhatók, a feladatok segítségével más tárgyakhoz kapcsolódva bármikor szabadon bővíthetők.

A tűzvédelmi nevelési-oktatási program főbb követelményei

A tanulók legyenek képesek a környezetük tűzvédelmével kapcsolatos állampolgári kötelességeik, személyes felelősségük felismerésére, gyakorlására. Olyan, az élet és a környezet óvó szokásaik alakuljanak ki, amelyekkel a kiegyensúlyozott életvitel megalapozható.

Ismerjék a modernizációból fakadó előnyöket és hátrányokat is. Ismerjék fel és tanulják meg elemezni környezetük veszélyforrásait. Ismerjék a segítségkérés módjait.

Sajátítsák el a tűz megelőzés, tűzgyújtás, tűzoltás, mentés, menekülés alapvető is-

mereteit, az ezekhez kapcsolódó viselkedésben, tevékenységsorban fokozatosan készségi szintet érjenek el.

Ismerjék meg a veszélyhelyzetek, balesetek, sérülések elkerülésének módjait. Tanulják meg elemezni és értékelni a szabályok betartásának, illetve be nem tartásának objektív és szubjektív tényezőit. Magatartásuk az emberi élet, a természet – szűkebb és tágabb környezetük – védelmét, illetve a biztonságot szolgálja.

Ismerjék meg a tűzoltóságok kulturális, hagyományörző és értékmegővő szerepét. Dolgozzák fel és értékeljék a kiemelkedő tűzoltó személyiségek életét, munkásságát.

Ismerjék, hogy a világon milyen a helyzet a tűzoltás és a tűz megelőzés terén.

Kísérjék figyelemmel lakóhelyük tűzoltóságának munkáját. Alakítsanak ki reális képet tevékenységükről.

Témakör → Műveltségterület ↓	Az emberek tűzzel való kapcsolatának története, a tűzgyújtás története	A tűzoltóság rövid története, a tűzoltóságok	Tűz megelőzés	Gyújtás, oltás	Menekülés, segítségkérés	Elemi elsősegély
<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek</i>	technika: 8., 10. évf. technika-történet	pályorientáció: 8., 10. évf.	háztartásban 4. évf.: eszközhasználat, önkiszolgálás; 6. évf.: ételkészítés, ruházat, lakás, eszközök; 8. évf.: lakás (konyha) gépek, munkafolyamatok.	→ ua.		technika: 4. évf.: egészségügy, gyermekbalesetek; 6., 8., 10. évf.: elsősegély
<i>Ember és társadalom</i>	társadalmi ismeretek: 4. évf.: mondák, legendák; 6. évf.: az életmódbeli különbségeket befolyásoló tényezők, a fogyasztás változásai, történetek, mondák, regék. Történelem: 8. évf.: ősi és ókori társadalmak	bevezető rész követelményei 8. évf.: T. A. G. ismeret: a belső rend védelme, rendészeti szervek	emberismeret 8. évf.: személyiségünk, erkölcs, közösség		emberismeret 8. évf.: személyiségünk, erkölcs, közösség	
<i>Ember és természet</i>	bevezető követelményei, pl. megismerési módszerek, felcélosság			természetismeretek: 4. évf.: égés; 6. évf.: égés, tűzoltás; 8. évf.: fizika: hőtan, elektromosság; kémia: anyagok (vegyszerek) – változások, környezet	természetismeretek: egyszerű alaprakozatok	4. évf. természetismeretek: elsősegély; 8. évf.: biológia: bőr; fizika, kémia: baleset megelőzés

A főbb témakörök kapcsolódási pontjai az alaptanterv követelményeinek tükrében

Valamennyi témakört átható általános követelmények

Földünk és környezetünk:	Földünk és környezetünk: általános követelmény: a tanuló értse meg, hogy a népek természeti és gazdasági körülményei, hagyományai meghatározzák gondolkodásmódjukat, gazdasági helyzetüket, világszemléletüket.
---------------------------------	--

Magyar nyelv és irodalom: kommunikációs készségek, könyv- és könyvtárhasználat, véleményalkotás és értékelés

Informatika: dokumentumok kiválasztása, információk felhasználása, önművelés

Testnevelés, sport: viselkedési minták a fenyegetettség elkerülésére

Matematika: megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

Ének-zene: gyermekdalok, játékdalok, népszokások, zenehallgatás

Tánc és dráma: kifejezőképesség (mozgás, beszéd), drámajátékok – elemzés, improvizáció, ünnepi szertartások

Vizuális kultúra: ábrák, információjelek, a tömegkommunikáció képi közlései, manipuláció, egyes műsортípusok szerepe és hatásmechanizmusa.

A képsorozat és a munkafüzetek kipróbálására közel ötszáz intézmény vállalkozott szerte az országból.

Tapasztalataikat felhasználva szeretnénk a programot az 1998–1999-es tanévben országosan bevezetni.

Az Országos Közoktatási Intézet segítségével ajánlott tanterv is készül, mely az országos információs adatbázisban is megjelenik majd.

A programmal kapcsolatban az alábbi címen kérhető tájékoztatás:

BM Tűzoltóság Országos Parancsnoksága, Tájékoztatási és Társadalmi Kapcsolatok Főosztály, Budapest VI., Izabella u. 62–64., 1064, Tel.: 266-1193; Fax.: 112-2022.

Jádi Zsuzsanna

A teljesebb értékű tudás szolgálatában

Közhelynek tűnhet, ha mindig az átmeneti időszak bizonytalanságaira, kiszámíthatatlanságaira és történelmi jelentőségére hivatkozunk. Pedig az utóbbi évek nagy változásai következtében joggal megérdemli társadalmunk ezeket a jelzőket, hisz' gyakorlatilag az élet minden területén új körülményekkel és feltételekkel, megváltozott igényekkel és követelményekkel találkozhatunk.

Különösen igaz ez az emberek vagy kisebb-nagyobb közösségek egymás közötti viszonyára, a megváltozó normákra és értékekre, a társadalmi érvényesülés kiszámíthatatlanabb és még alakulásban levő követelmény- és feltételrendszerére, abban az értelmiség szerepére. Azonban az ma már egyértelműen megfogalmazható, hogy a sokoldalúan képzett, nyelveket ismerő, a szűkebb és tágabb világban eligazodni képes emberek esélyei nagyobbak. Különösen a fia-

talok esélyei biztatóak, amennyiben felismerik lehetőségeiket és azokkal élni is tudnak.

A fejlett nyugati országokhoz való csatlakozás, az euro-atlanti integráció – nem mindenben egyértelmű és kiszámítható, de egyre „kézzelfoghatóbb” – folyamata ma még szinte beláthatatlan lehetőségekkel bővíti a választékot. Ehhez azonban ismeretekre, tudásra, megalapozott információkra és ezek feldolgozásának, elemzésének képességére van szükség.